

532.Comentariul operei O scrisoare pierduta de I.L. Caragiale - partea a zecea

In aceasta consta originalitatea comicalului de situatie in O scrisoare pierduta: daca in primele trei acte unitatea de timp, spatiu si actiune este riguros mentinuta in ultimul act, prin biografia noului personaj, autorul introduce un clin al desfasurarii evenimentiale care leaga lumea bonom-ridicola cu habitudini patriarhale a oraselului de provincie de o alta descarnata si rea a capitalei.

Formula canonica a farsei presupune restaurarea in final a echilibrului initial si, daca urmarim avatarurile scrisorii pierdute, observam ca circuitul sau este unul inchis: pierduta de Zoe, gasita de cetateanul turmentat si sustrasa de Catavencu, apoi, in sens invers, pierduta de Catavencu, gasita pentru a doua oara de cetatean si returnata Joitica. Insa rezolvarea conflictului dramatic - numirea candidatului - care nu deriva din plaiul aparent al confruntarilor de program politic, nu este extras nici din traseul subteran si repetatele stationari ale scrisorii, ci raspunde unei cauzalitati externe, fiind hotarat in afara spatiului de joc sau a culiselor lui. Aceasta miscare de regresie a centrului cauzal dinspre scena deschisa a dezbatelor publice catre reuniunile secrete ale notabilitatilor urbei, care interzic accesul curiosilor (ferestrele casei lui Catavencu se inchid dupa ce Pristanda se prabuseste de pe uluci, Farfuridi n-ar fi trebuit sa-i vada pe Zaharia si pe Zoe vizitandu-l pe rand pe Catavencu, etc) si de aici catre universul vag evocat al "persoanelor insemnate" din capitala corespunde organizarii piramidale a umanitatii Scrisorii pierdute.

Alegatorii, reprezentati de ingenuul cetatean turmentat se lasa sedusi (seductia este o forma a ingradirii libertatii celui alt) de discursurile propagandistice ale elitei politice locale, asa cum si aceasta, la randul ei, se dovedeste obedienta la ordinele laconice primite prin telegraf de la Bucuresti.

Pentru fiecare etaj al acestei piramide, identitatea, statutul si tipul de discurs al personajelor se modifica, ceea ce produce o contaminare cu elemente grave a comicalului de situatie, caracter, aparitie, limbaj. Pentru primul nivel, cel al masei alegatorilor, nuantele sunt putine, permitand un grad inalt de tipicitate a personajelor. Gasim aici o lume de Ionesti si Popesti cu biografii cenusii, neinteresante, de "mofluji".

Frustrarile lor sunt de ordin economic, ceea ce ii constituie in clasa progresista Sunt lipsiti insa de orgoliul propriei identitati, persoana lor nu conteaza si, atata vreme cat voteaza cu cine trebuie, este neimportant daca au sau nu drept de vot, daca traiesc inca sau au murit Dintre figuranti se desprinde cetateanul turmentat, singurul cu un rol precizat in desfasurarea actiunii. Nu are nume ("Ce trebuie sa spui cum ma cheama? ma cunoaste conu Zaharia de la 11 februarie"), dar este omniprezent cu obsesia indeplinirii obligatiei civice care-i revine: "eu cu cine votez?".